

DOI No: <http://dx.doi.org/10.14225/Joh1161>

Geliş Tarihi: 21.11.2017

Kabul Tarihi: 24.12.2017

YENİ NESİL BİR ÖĞRENME ARACI OLARAK ÇEVİRİMİÇİ TARİH- KÜLTÜR KÜTÜPHANESİ GİRİŞİMİ: tarih.im

Süleyman AŞIK*

Öz

Hayatın her alanında artık teknolojinin izlerini görmek mümkündür. Eğitim de, özellikle son yıllarda meydana gelen yenilikçi anlayışların etkisi ile bu izlerin en fazla görüldüğü alanlardan biridir. Günümüzde hem bilgiler hem de onu sunuş biçimleri bir dönüşüme uğramaktadır. Her kesimden insanlara “yeni nesil” çözümler üreterek, bilgiyi en kolay ve en doğru şekilde iletmek artık bir zorunluluk olmuştur. Bu anlayışla, 2013 yılında bir grup genç tarihçi tarafından tarih bilimi yeniden yorumlanarak, bir “girişimcilik” hareketiyle geniş kitlelere www.tarih.im adlı internet portalı üzerinden ulaşılması hedeflenmiştir. Alanında yetkin tarihçilerle gerçekleştirilen kısa soru-cevap şeklindeki videolarla “hap” bilgiler aktarılmak istenmiştir. Bunların yanı sıra, sözlü tarih çalışmaları ve sokak röportajları ile de geleceğe yeni tarihi veriler aktarılmak istenmiştir. Video merkezli portalda ayrıca, “günün tarihi”, “nesnelerin tarihi” gibi görsel sunumlar da hazırlanmıştır. Ancak, gerekli maddi desteğin sağlanamaması nedeniyle, bu girişimcilik hareketine 2016 yılında son verilmiştir ya da virgül konmuştur denilebilir.

Bu makalede, yeni nesil eğitim yöntemleri kapsamında özgün bir çalışma örneği olarak tarih camiasına katkı sunan tarih.im girişiminin fikir aşaması, süreçte yaşananlar, içeriği ve niçin sonlandığı incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: *tarih.im, tarih eğitimi, girişimcilik, videolu kütüphane.*

* Dr.

An Online History and Culture Library Initiative as a New Generation Learning Tool: tarih.im

Abstract

The imprint of technology can now be seen in every area of life. Education also is one area in particular where this is seen, with the effect of recent innovative concepts. Today, both information and the ways it is presented have reached a turning point. It has become necessary to produce “new generation” solutions to present information in the easiest and best way. Thus in 2013, a group of young historians set out to reach the wider public with a new interpretation of historical knowledge through an internet portal called www.tarih.im using an “entrepreneurial” approach. They aimed to provide information “pills” in the form of short question and answer videos prepared with historians who were expert in the field. Along with this, they aimed to pass on new historical data to the future by means of oral history studies and outdoor reporting. In addition, visual presentations such as “history of the day” and “the history of objects” were prepared in the video-centered portal. However, the necessary material support was not secured and this initiative was terminated or at any rate paused in 2016.

In this study, an evaluation will be made of the stages of thought of the tarih.im initiative in presenting history to the public, what was experienced in the process, its content, and why it was terminated, as an example of original work using new generation educational methods.

Key words: *tarih.im, history education, entrepreneurship, video library.*

GİRİŞ

Teknolojinin hayatın neredeyse tamamına yayıldığı 21. yüzyıldan itibaren bilimsel anlamda da birçok alan bu yeniliklerden faydalanma yoluna gitmiştir. Hatta bu durum bir yarış haline gelmiştir. Zira metot bakımından teknolojik gelişmelerle doğrudan bağlantısı bulunmayan bilimlere bile yeni nesil imkânlarla ve bakış açılarıyla büyük gelişmeler sağlamışlardır. Bu bağlamda eğitim bilimleri de bu gelişmelerden faydalanarak zenginleşmiştir. Hayatın telefonlar başta olmak üzere tabletler ve bilgisayarlar üzerinden kişiselleşmesi, kamusal alanı daraltarak bireysel alanları genişletmiştir. Böylece teknoloji, insanların mobilize olarak her an her yerde her şeyi takip edebilmelerine olanak tanır hale gelmesini sağlamıştır. Bu bağlamda, öğrenme eylemi de giderek daha “bireysel” bir formata bürünmektedir.¹ Eskiden insanlar teknolojinin imkânlarından

¹ Salih Zeki Genç-M. Yunus Eryaman, “Değişen Değerler ve Yeni Eğitim Paradigması”, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, cilt. 9, s. 91.

faydalanırken, şimdi her bir insan, her bir koşul, her bir alan için “kişiselleştirilmiş”, “özel” teknolojiler üretilebilir hale gelmiştir.

19. yüzyılla birlikte resmi bir ders hüviyeti kazanan tarihin² dönüşümü de bu çerçevede gerçekleşmektedir. tarih her ne kadar popüleritesi olan, parlayan bir bilim dalı olsa da, müfredattaki tarih öğretiminin, öğrenciler tarafından çok da büyük bir ilgi ile takip edilmediği aşikârdır.³ Tekdüze bir şekilde anlatılan tarih kronolojik, standart hale gelmiş sebep-sonuç ilişkileri bağlamında aktarılarak öğrencinin/kişinin düşünme, sorgulama ve yeni fikirler ortaya atma gibi yönlerini frenleyen bir yapıya dönüşmüştür. Böylece günümüz tarih öğretimi, her şeyden önce günlük hayatta ve entelektüel yaşamda tarihsel bilginin kullanımına zarar verir hale gelmiştir. Özellikle teknoloji ile içli-dışlı olan yeni nesillerin, bu imkânlarla ve iyileştirilmiş koşullara layık bir şekilde değerlendirilmesi ve tarihi öğrenme noktasında ilgilerinin çekilebilmesi için klasik yöntemlerin dışına çıkılması büyük bir zaruret haline gelmiştir.

Günümüzde bilhassa bilgisayar temelli teknolojik ürünler ve uygulamalar Türkiye’de tarih eğitiminde yavaş yavaş önemli bir noktaya gelmektedir. Örneğin, Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü’nün başlattığı EBA (Eğitim Bilişim Ağı), “her bir bireyin kullanımına ücretsiz olarak sunulan çevrimiçi bir sosyal eğitim platformu”⁴ olarak büyük bir atılım yapmıştır. Yine bu bağlamda ortaya çıkan, Milli Eğitim Bakanlığı ile Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı girişimi ile hayata geçirilen FATİH (Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi Projesi) projesi⁵ de yenilikçi bir eğitim anlayışını ortaya koymaktadır. İçeriğinde tarih alanı da olan sistemde bulunan videoların bazılarında ekrana verilen görüntünün ardından bir seslendirme yapılmakta, bazılarında ise bir öğretmen ders anlatmakta, görüntüler ise anlatılan bölümle eş zamanlı olarak ekrana gelmektedir. İzlenme ve etkileşim verilerine bakıldığında, oldukça dikkat çektiği ve kamusal anlamda büyük bir ilgi gördüğü açıktır.

² İsmail H. Demircioğlu, “Tarih Öğretimi, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı”, **Tarih Öğretimi, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı**, Editörler: İsmail H. Demircioğlu-İbrahim Turan, Pegem Akademi, 2. Baskı, Ankara 2014, s. 3.

³ Erkan Dinç, “*Etkili Tarih Öğretimi*”, **Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 29 (5), s. 1428.

⁴ <http://www.eba.gov.tr/hakimizdaYayınaErişimTarihi>: 15.09.2017.

⁵ <https://grup1fatihprojesi.wordpress.com/fatih-projesi-nedir/YayınaErişimTarihi>: 15.09.2017.

1. Video Temelli Eğitim Anlayışı

Bilginin dağıtımında artık, birim alanda, daha az maliyetle, daha az iş gücüyle, daha fazla kişiye ulaşarak maksimum verimliliğe erişmek mümkündür. Bunda başat rolü ise bilgisayarlar aracılığıyla internet oynamaktadır. Hatta bu konuda internet, matbaanın ardından bilginin ulaştırılmasında ikinci “ana devrim” olarak nitelendirilmiştir.⁶ Bu doğrultuda, yukarıda verilen örnekte olduğu gibi, günümüzde video konseptli bilgilerin internette dolaşımıyla “yeni nesil” öğretim ve bilgi paylaşım anlayışı ortaya çıkmıştır. Daha doğru bir ifadeyle, geçmişte kullanılan birtakım yöntemler günümüz imkânları çerçevesinde geliştirilip genişletilerek bir üst sürüme geçilmiştir. Zira bu bağlamda en azından ülkemizde bir mihenk taşı olan, TRT 4 tarafından verilen Açık Öğretim Lisesi adlı program uzaktan eğitimin ilk denemelerinden birisi olmuştur.

Dünyanın teknoloji ile bunca içli dışlı olmasıyla birlikte hızlanan hayat artık çevrim içi ve çevrim dışı olmak üzere ikiye ayrılı hale gelmiştir. Bu hıza ayak uydurmak içinse, bilgiye en kısa yoldan en verimli şekilde ulaşabilmek kaygısı ortaya çıkmıştır. Diğer bir deyişle, “iyi bilgi, katıksız doğru bilgidir” tanımı güncel kaygılarla ve endişelerle güncellenerek, “iyi bilgi, en kısa yoldan ulaşılan, anlaşılır, geri dönüşlü ve kaynaklı bilgidir” şekline dönüşmüştür. Haliyle mevcut literatür bu kaygılara cevap verememektedir. Bu da hap bilgi arayışını ortaya çıkarmaktadır.

Bu yaklaşıma günümüzde en uygun sistemlerden birisi belki de en etkili videolardır. Bilginin öğreniminde zaman ve mekân mefhumunu ortadan kaldırmasıyla⁷ da özgür ve rahat bir ortam sunmaktadır. Video paylaşım platformları kullanıcıları için video yedeklemeden izlemeye, canlı yayından yorumlamaya ve paylaşmaya kadar pek çok farklı konuda oldukça geniş imkânlar sunabilmektedir. Bu da kullanıcı sayılarının inanılmaz rakamlara ulaşarak artmasına internet dünyasında yaşayan çevrim içi nüfusun çoğalmasına katkı sağlamaktadır. Youtube bu bakımdan gösterilebilecek en büyük, en güçlü örnektir. Öyle ki, 2005 yılında kurulduktan sonra, 2006’da 1,65 milyar dolar gibi astronomik bir fiyata Google tarafından satın alınmıştır.⁸ Değeri her gün

⁶ İbrahim Hakkı Öztürk, **Tarih Öğretiminde Bilgi ve İletişim Teknolojileri: Kuram ve Uygulama**, Kriter Yayınevi, İstanbul 2012, s. 15.

⁷ <http://bayramzeren.blogspot.com.tr/2014/04/videonun-egitimdeki-yeri.html> **Yayına Erişim Tarihi:** 18.09.2017.

⁸ <https://www.biltektasarim.com/blog/google-in-en-buyuk-10-satin-almasi> **Yayına Erişim Tarihi:** 15.09.2017.

artan Youtube'un kullanıcı sayısı da, 26 Haziran 2017'deki verilere göre bir hesaptan giren kişi sayısı, 1,5 milyarı geçmiştir.⁹ Ancak, burada dikkat edilmesi gereken nokta, videoların süresidir. Zira bir bilginin "genel izleyici" kitlesine ulaştırılmasının amaçlandığı bir durumda, detaya girilmeden öz bilginin verilmesi önemlidir. Bu da videonun süresinin makul bir uzunlukta olması gerekliliğini ön plana çıkarmaktadır. Yine bu konuda en çok takip edilen video içeriklerine bakıldığında, 2016 yılında en çok izlenen videoların sürelerinin ortalama 31-120 saniye aralığında olduğu ortaya çıkmıştır. Mobilde izlenme sayısı ise, günlük ortalama 1 milyar videodur.¹⁰ Bu da dünya nüfusunun yaklaşık 7'de 1'ine tekabül etmektedir. Dolayısıyla, insanlar artık istedikleri her şeyin bir videosu olduğu düşüncesiyle bu kanal aracılığı ile bilgi dâhil pek çok şeye ulaşmakta, hatta kendileri videolar hazırlayarak çeşitli video platformlarına yüklemektedirler. Bu bakımdan bilgi ve tecrübe artık yayıncıların tekellerinden çıkarak kamusallaşmaktadır.

Bu bağlamda, tarih içerikli videoların da çok ciddi izlenme istatistiklerine ulaştığı rahatlıkla gözlemlenebilmektedir. Hem bilgi içerikli videolar hem de televizyon programları yayınları milyonlarca kez izlenmiştir. Örneğin, tarih camiasının en önemli tarihçilerinden olan ve geniş halk kitleleri tarafından ilgiyle takip edilen Prof. Dr. İlber Ortaylı'nın videoları çokça izlenmektedir. Bir örnek vermek gerekirse, Ortaylı'nın 4 dakikalık bir videosunun iki yılda 2,6 milyon kez izlendiği anlaşılmaktadır.¹¹ Bununla birlikte, çeşitli alanlarda tarih dersleri anlatan 3-5 dakikalık kısa videoların çok kısa zaman aralıklarında 5 milyondan fazla kullanıcı tarafından izlenmiş oldukları görülmektedir.¹² Ancak şunu da ifade etmek gerekir ki, internetteki her video bu kadar büyük izlenme rakamlarına ulaşamamaktadır. Burada önemli olan nokta, kitaplarda olan bilgileri video ortamına aktarmak değildir. Burada önemli olan akademik tarih verisinin aktarım diyagramını mevcut kaygılar üzerinden yeniden organize etmek ve parçalarına ayırarak isteyen, istediği zaman, istediği bilginin, istediği kadarına ulaşabilmesini sağlamaktır. Aksi durumda kitabi bilgilerin

⁹ Bir hespla giriş yapmadan kullanıcı sayısının ise daha fazla olduğu hesaplanmaktadır. Bu durumda, dünya nüfusunun üçte biri Youtube'dan yararlanmaktadır. <https://www.cnnturk.com/teknoloji/youtube-kullanici-sayisini-acikladi> **Yayına Erişim Tarihi:** 15.09.2017.

¹⁰ <http://sibelhos.com/youtube-istatistikleri-2016-infografik> **Yayına Erişim Tarihi:** 15.09.2017.

¹¹ <https://www.youtube.com/watch?v=WETQTx9gtSk&t=7s> **Yayına Erişim Tarihi:** 15.09.2017.

¹² https://www.youtube.com/results?sp=CANQFA%253D%253D&search_query=tarih **Yayına Erişim Tarihi:** 15.09.2017.

tekdüze bir şekilde görüntülü bir akış haline getirilmesi çok da ilgi uyandırmamaktadır.

İnternet platformlarında istenilen bilgiye günün her saatinde kolayca erişilebiliyor olması -her ne kadar 3. dünya ülkelerinde bu imkânlar kısıtlı olsa da- kişinin öğrenimine önemli katkılar sunmaktadır. Örneğin, araştırılmak istenen bir konunun basılı kaynağına ulaşmak için bir süre de olsa beklenmesi, maddi bir güç harcanması ve okurken de uzun vakitlerin ayrılması gerekirken, internette bekleme süresi olmamaktadır. Örneğin, www.britishpathe.com adlı internet sitesinde görüntülü arşiv bakımından pek çok veriye ulaşılabilir.¹³

a. Güvenilir Bilgi Kaynağı

Yukarıda da bahsedildiği gibi, internet yeni nesil bilgilerin paylaşımında başrolde bulunmaktadır. Ancak, bu geniş mecrada bilginin dağıtımında genel olarak bir merkez yoktur. Diğer bir ifadeyle, artık neredeyse herkes, edindiği bilgiyi hiçbir denetim mekanizmasından geçirmeksizin anonim bir kimlikle ve ham halde dolaşıma sokabilmektedir. Bu da bilimsel konularda özellikle de tarih gibi zaten hâlihazırda tartışmalı olan bir alanda birtakım sorunları/çekinceleri beraberinde getirmektedir. Zira tarihe bakışın sübjektif bir yanının bulunması bu alanda üretilen içeriklerin doğruluğuna daha fazla dikkat edilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu konuda, içerik sağlayıcıların kimliği ve yararlandıkları kaynaklar önem arz etmektedir. Video platformlarıyla beraber sosyal medyanın da ortaya çıkması ve hızla gelişmesiyle birlikte bilginin yayılması da büyük bir hız kazanmıştır. Bu kapsamda, akademik bilginin kullanılıp doğru aktarıldığı çalışmalar bu bilgi kirliliğinin önüne geçilmesine katkı sunmaktadır. Örneğin, son dönemde “*Emel Engin ve Vahdettin Engin ile Evimizde Tarih*” adlı Youtube kanalı açan tarihçi Prof. Dr. Vahdettin Engin ile tarih öğretmeni eşi Emel Engin çeşitli tarihi konular üzerinde yaptıkları sohbetleri yayınlamaktadırlar. Bu tür yayınlar, sunulan verinin kalitesini ve niteliğini önemseyen kullanıcılar bakımından önemlidir.

Bilimsellik konusunda matematik ve fen alanlarında görülen “iyi hâl” maalesef sosyal bilimler alanında, özelde de tarih disiplininde yeterince görülememektedir. Biraz daha açık ifade etmek gerekirse, örneğin, kurulan matematik platformlarıyla, matematikten sadece matematikçilerin konuştuğu, özellikli ve elit ortamlar kurulabilmiştir. Aynı şekilde havacılıktan sadece

¹³ Öztürk, ss. 39, 47.

Yeni Nesil Bir Öğrenme Aracı Olarak Çevrimiçi Tarih-Kültür Kütüphanesi Girişimi:
tarih.im

havacıların, dilden sadece dilcilerin, mühendislikten, fizikten sadece o alanda müstakil eğitim almış ehliyet sahibi uzman kişilerin konuşabileceği nitelikli ağlar oluşturulabilmiştir. Fakat tarihin sadece tarihçiler tarafından konuşulabildiği özel ortamlar istenildiği ölçüde oluşturulamadığı gibi, felsefe, psikoloji ve sosyoloji gibi pek çok değerli bölüm için de, ne yazık ki “sadece bilimsel yeterlilik ve bakış açısı sahibi“ insanların görüş bildirip tartışabileceği sanal arenalar, platformlar tam manasıyla oluşturulamamıştır.

Netice itibariyle, internet ortamı gibi bilgi kirliliğinin had safhada olduğu bir platformda bunun üstüne tarih gibi birçok “tarafli” ve doğru olmayan bilginin dolaşımında olduğu bir alan için öz ve doğrulanabilir, kaynaklandırılmış veriye ulaşabilmek çok daha büyük önem arz etmektedir. Çünkü hem bir toplumun inşasında hem de bireyin kültürel donanımını artırmasında/entelektüel seviyeye ulaşmasında tarihi bilgiye güvenilir bir kaynaktan erişilebilmesi son önemlidir. Örneğin, Google’a “harem” gibi toplumda tartışmalı bir ifade yazıldığında, yaklaşık 74 milyon 300 bin sonuç çıkmaktadır.¹⁴ Bu da, bu alanda doğru bilgiye ulaşmanın zorluğunu göstermektedir.

2. Tarihi Yeni Anlayışla Sunma Denemesi: tarih.im

Milenyum çağı olarak adlandırılan 21. yüzyılda yukarıda da değinildiği üzere, her şey teknoloji ve internet ile yeniden şekillenmiş ve yepyeni öğrenme şekilleri ortaya çıkmıştır. Artık kitaplar üzerinden çok büyük mesailerle ulaşılacak her bir bilgi parçası, kişinin bir tık yakınına kadar gelmiştir. Ancak, sağlanan bu kolaylıkla birlikte, erişilen “herhangi bir bilginin” doğruluğunun teyidi meselesi de gündeme gelmektedir.¹⁵ Çünkü internet ortamındaki bilgi bombardımanı içerisinde doğru ve güvenilir bilgiye sahip olmak her zaman mümkün olamamaktadır. Üstelik bu bilgi kirliliği bir bilim, özellikle de tarih bilimi alanında çok daha fazla görülmektedir. Ahmet Hamdi Tanpınar, “*Bu tarihin de nasibi bu. Bilmeyen açıklamaya kalkar, bilen susar.*”

¹⁴ https://www.google.com.tr/search?source=hp&q=harem&oq=harem&gs_l=psy-ab.3...1019.1824.0.2901.0.0.0.0.0.0.0.0.0.0.0.0...0...1.1.64.psy-ab..0.0.0...0.ajlwQPeayzU

Yayına Erişim Tarihi: 19.09.2017.

¹⁵ Behçet Oral-Rıdvan Kenanoğlu, “*Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Öğrenci Başarısına ve Bilgisayara Yönelik Tutumlarına Etkisi*”, **Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 2, 2012, s. 69.

*Hiç matematik bilmeyenin matematikten bahsettiğini görmedim. Talihsiz bir bilgi dalı olsa gerek*¹⁶sözleri bu durumu en açık şekilde ifade etmektedir.

Herkesin kendi tarih algısını yansıtmaya çalıştığı, bu yüzden de kimi zaman ideolojik bir kimliğe bürünen internet ortamındaki tarih bilgisi toplum aynı konuda çok farklı yorumlarına yol açabilmektedir. Mustafa Kemal Atatürk'ün de “*Tarih yazmak, tarih yapmak kadar önemlidir. Yazan yapana sadık kalmazsa değişmeyen hakikat, insanlığı şaşırtacak bir mahiyet alır*”¹⁷ sözü ile ifade ettiği doğru tarih bilgisi günümüz için daha bir önem kazanmıştır.

Bu doğrultuda, tarihin güvenilir ve akademik bir bakış açısıyla, toplumun anlayabileceği şekilde geniş kitlelere aktarılması düşüncesiyle fikri temelleri 2013 yılında atılan ve 2014 yılında tarih.im adlı internet platformuyla bir girişimcilik hareketi faaliyete geçmiştir.¹⁸ Bir grup genç tarihçi ve bilgisayar alanında uzman isimler tarafından kurulan bu videolu kütüphane, konusu “geçmiş” olan bir bilim dalını çağın gerektirdiği şekilde tarih meraklıları ve tarih eğitmenlerinin hizmetine sunmuştur. Kuruluş, Youtube kanalında kendini şöyle tanımlamaktadır:

*“tarih.im, yaşamı bütün birimleriyle, bireyleriyle ve anlarıyla tarihin konusu olarak kabul eden ve kendi yöntemleriyle elde ettiği bilimsel veriyi tarih disiplininin metodolojisi çerçevesinde denetleyerek toplumun bütün kesimlerine ulaştırmayı hedefleyen bir platformdur.”*¹⁹

Bu ifadelerden anlaşıldığı üzere, her şeyin bir tarih(i) olduğu düşüncesinden hareketle bilimsel kaygıların ön planda tutulduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, günümüzün küreselleşen dünyasında nitelikli tarihi bilginin ulaşabileceği sınırların genişletilmesinin hedeflendiği belirtilmektedir. Burada kastedilen geniş kitlelere bilgiyi aktarma fikrinin temelinde, her ne kadar Türkiye’de son yıllarda tarih ile ilgili kitap, film, dizi vs. çalışmalara ilgi artsa da, tarihi bilginin daha çok akademik çevrenin içerisinde sıkışıp kalmasına bir çözüm arayışı olduğu değerlendirilmesinde bulunulabilir.

Prof. Dr. İlber Ortaylı’nın, “*Tarih sadece kitaplardan öğretilemez, görsel etkinlikler önemlidir*”²⁰ ifadesinde sözünü ettiği tarihi farklı bir konseptle sunma

¹⁶ Salih Özbaran, **Tarih, Tarihçi ve Toplum**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 2005, s. 50.

¹⁷ Hasan Cemil Çambel, “*Atatürk ve Tarih*”, **Bellekten**, Cilt: 3, Sayı: 10, 2. Baskı, 1994, s. 272.

¹⁸ tarih.im’in adındaki im uzantısı manasına uygunluğu göz önüne alınarak, Britanya ile İrlanda Denizi arasında bulunan Man Adası (Isla of Man)’ndan alınmıştır.

¹⁹ <https://www.youtube.com/user/TarihimTR/about> **Yayına Erişim Tarihi:** 18.09.2017.

²⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=RReSX3iyb4g> **Yayına Erişim Tarihi:** 18.09.2017.

girişimine bir örnek teşkil eden tarih.im'in temelini videolar oluşturmaktadır. Bu videoların ana özelliği konunun uzmanı isimlerle yapılan yüksek nitelikli ve yüksek kaliteli çekimler olmasıdır. Akademisyen tarihçilerin bir girişimi olmasının büyük etkisiyle, tarihi meselelere uzman isimlerin bakışı aktarılmıştır. Zira yukarıda da bahsedildiği gibi, internet ortamındaki kirli bilginin önüne geçilerek topluma doğru bilginin aktarılması istenmiştir. Sosyal bilimlerde ve bilhassa da tarih alanında ideolojik bakış açısının mahzurları da göz önüne alınarak röportaj yapılan uzman isimlerin objektif yaklaşımında olmalarına şartlar elverdiğince dikkat edilmeye çalışıldığı görülmektedir. Çünkü tarihi meseleleri hamasi veya kötüyeli bir perspektifle ele almak akademik yaklaşımın uzağına düşmektedir. Bu yönüyle de tarih.im Tarih bilimi alanında özgün bir konumda yer almaktadır.

Öte yandan, röportaj yapılan akademisyenlerin biri hariç-Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu- tamamı Ege bölgesinde bulunan üniversitelerde görev yapmaktadır: Ege Üniversitesi başta olmak üzere, Dokuz Eylül Üniversitesi, Kâtip Çelebi Üniversitesi, Yaşar Üniversitesi, Uşak Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi ve İstanbul Medeniyet Üniversitesi'nden pek çok akademisyenle çekimler yapılmıştır. Ağırlığın Ege bölgesinde, özellikle de İzmir'de olması girişimin İzmir merkezli olması ile doğrudan ilişkilidir.

Girişimin teknik boyutuna bakılacak olursa, çağın en etkili bilgi paylaşım yöntemi olarak kabul edilen internet odaklı olarak organize edildiği açıktır. Günümüzde bu yöntemin tercih edilmesinde en önemli etkenlerin başında, bilginin "tahmin dahi edilemeyen" kişilere ve bölgelere ulaşmasına imkân vermesi ve maddi olarak da bir takım avantajlar sağlamasıdır.²¹ Paylaşılan videolar daha çok Youtube kanalı üzerinden izlenmiştir. Bunda Youtube'un dünya üzerindeki etki gücü en önemli faktördür. 20 Mart 2014'te açılan tarih.im Youtube kanalının üye sayısı 1300 civarındadır ve kütüphanesinde toplam 184 video bulunmaktadır. Yalnızca Youtube üzerinden değil, tarih.im internet adresinden ve Facebook sayfası üzerinden de paylaşım yapan tarih.im toplamda, 141 ülkeden 600.000 izlenmeye ulaşmıştır ve bu izlenme sayısı ortalama 3.000.000 dakikaya karşılık gelmektedir. Güncel izlenme sayısı ise aylık 9.000 – 12.000 arasında değişmektedir. Tüm bu istatistikler, hiçbir yerden destek alınmaksızın, tamamı öz imkanlarla yürütülen ve bir girişim hareketi olan tarih.im'in oldukça yüksek bir etki alanını ulaştığının göstergesi olarak

²¹ Genç-Eryaman, "Değişen Değerler ve Eğitim Paradigması", s. 94.

değerlendirilebilir. Ayrıca, yeni paylaşımlar yapılmamasına rağmen bu izlenme sayısı organik olarak artış göstermektedir. Çekim kalitesinin yüksekliği (1080p seçeneği vardır) ve uzman isimlerle röportajlar yapılması organik izlenme²² sayılarının yüksek düzeyde seyretmesinin temel sebeplerini oluşturmaktadır. En çok izlenen videolara bakıldığında ilk üç sırayı şunlar almaktadır: Şah İsmail kimdir? (45 bin+), 1989 Bulgaristan'dan Zorunlu Türk göçü (Sözlü Tarih) (39 bin+), Şeyh Bedrettin kimdir? (20 bin+).²³ Özellikle Şah İsmail ve Şeyh Bedrettin gibi tarihi şahsiyetlere bakışın ideolojik/dini bir yönünün olması izleyiciler arasında tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Aslında bu durum tarihi bir bilginin karşı tarafça nasıl karşılandığının görülmesi bakımından değerlidir. Çünkü klasik paylaşım şekilleriyle bilginin, aktarıldığı kişilerce nasıl karşılandığının ölçülmesi pek mümkün olmamaktadır. tarih.im yaptığı çalışmalardan sağlanan geri dönüşleri tarih ve tarihçilik adına değerlendirerek bilimsel anlamda önemli sonuçlara ulaşmıştır. Yalnızca 2,5 dakikalık olan Şah İsmail kimdir? Videosuna yapılan 485 yorum buna bir örnektir. Yazılan bu yorumlar, toplumun üretilen akademik veriye olan bakışını göstermesi açısından son derece önemli bir istatistik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Videoların süreleri ise ortalama 4-5 dakikadır. Burada izleyicinin istediği bilgiye en kısa şekilde ulaşmasının amaçlandığının düşünüldüğü anlaşılmaktadır. Zira internette blok olarak yer alan videolarda kişinin merak ettiği veya öğrenmek istediği bilgiyi öğrenebilmesi çok da kolay değildir. Çünkü uzun bir videoda istenilen bilgiye nokta atışı ile ulaşmak her zaman mümkün olamamaktadır. Ayrıca, hedef kitle yelpazesinin geniş tutulmak istenmesi dolayısıyla, bir konunun tüm detayları ile tamamen akademik derinlikle uzun bir şekilde aktarılması yerine, konunun tüm detaylarının ayrı bir video olarak hazırlanması uygun bulunmuştur. Böylece, her detayın ayrı bir soru ayrı bir video yani ayrı bir kütüphane maddesi olarak listelere girmesi sağlanmıştır. Konuların bu şekilde birden fazla soru ile etraflıca anlatılmaya çalışılması kullanıcılar için büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Video temelli soru-cevap platformları olarak alanında öncü olan uzman tv ve cevap tv gibi kuruluşlara bakıldığında, onların başarılarının altında da bu yaklaşımların

²² Organik ziyaretçi, siteye kendi isteğiyle ve doğal yollardan gelen ziyaretçileri ifade etmek üzere kullanılan bir terimdir. Reklamsız olarak gelen her bir ziyaretçi istatistiksel olarak sitenin içerik değerinin özgün ve nitelikli olduğunun göstergesidir. Bu tür organik akışlar sitenin Google algoritmasında da değer kazanmasını ve üst sıralara taşınmasını sağlamaktadır.

²³ <https://www.youtube.com/user/TarihimTR/videos?flow=grid&view=0&sort=p> **Yayıma Erişim Tarihi:** 22.09.2017.

olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Elbette konu hakkında daha fazla bilgi edinmek isteyen kullanıcı konu ile ilgili detaylı çalışmalara bakabilir.

Buna karşın, videolarda genel itibariyle sadece konuşmacının görünmesi, arada konuyla ilgili görsellerin yer almaması izleyicinin sıkılmasına, ilgisinin dağılmasına sebep olabilir. Özellikle, gençlerin görsel destekli içeriklere ilgi duyması bu konuda tarih.im için zorlayıcı bir etken olarak görülebilir. Ayrıca, animasyon içeriklerinin olmaması da bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Diğer yandan, bu tür içeriklerin hazırlanmasının maddi güç ile doğru orantılı olduğu da bir gerçektir.

Uzmanlarla yapılan çekimlerin yanında sokak röportajları da gerçekleştirilerek günümüz insanının hem geçmiş bir konu hakkında hem de kendisinin yaşadığı bir dönem hakkındaki görüşlerinin tarihe mâl edilmesine çalışılmıştır. Zira tarih.im kendisini tarih-kültür video kütüphanesi olarak tanımlamakta ve toplumsal olarak hayatın her anını her kişisini tarihin bir konusu, ayrı bir detayı olarak görmektedir. Bu da sokak röportajları ile hayatın nabzını “anında” tutmayı gerektirmektedir. Zira bu tür sözlü tarih çalışmalarının genelde olaylar olduktan onlarca yıl sonra, birinci nesil şahitleri vefat ettikten sonra büyük eksiklikler içinde yapıldığı gözlemlenmiştir. tarih.im ise bu duruma tamamen karşı olarak, olayların da kişilerin de hemen değerlendirilerek, tarihi belgelerin sıcağı sıcağına, birinci şahitlerinden dinlenerek oluşturulması gerekliliğini savunmuştur. Örneğin, Süleyman Demirel’in vefatının “hemen ertesi günü” yapılan Süleyman Demirel Özel Röportajı ve milli bayramlarda bayram kutlamaları “esnasında” yapılan sokak röportajları bu tarz videolardır. Aslında bu, bir anlamda “sıradan” insanın tarihini, “sıradan insanın şahitliklerini” ortaya koymaktadır. Zira yazılı dokümanlara yıllar sonra da arşivlerden ulaşılabilir ama bir insanın hafızasına ancak hayatta ve sağlıklıyken ulaşılabilir. Bu gerçek, bakış açısının ve yapılan çalışmaların ne kadar özel ve kıymetli olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Çünkü artık sözlü tarih çalışmaları her geçen gün daha da değerlendirilmektedir. Hatta sadece sokak röportajları yapan ve insanlar tarafından büyük ilgi ile karşılanan internet siteleri vardır (bkz. Sokak Röportajları).

Bu video içeriklerinin yanı sıra, “Nesnelerin Tarihi” kategorisi ile tarihin satır aralarında kalan fakat gündelik hayatta çok sık karşılaşılabilen “şeylerin” yazılı kısa bilgileri verilmiştir. Klasik tarih kitaplarında bu bilgilere yer verilmemektedir. Ağırlıklı olarak siyasi ve ekonomik konuların ele alındığı

çalışmalar bu grubu dışarıda bırakmaktadır. Örneğin, “aspirinin icadı”, “hamburgerin ortaya çıkışı” gibi çok bilinmeyen nesnelere ama bir tarihleri vardır. Çünkü nesnelere tarihi bir anlamda insanın da tarihidir. Dolayısıyla, tarih bir bütündür ve bu grupların birbirinden ayrı düşünülmesi mümkün değildir. Netice itibarıyla, Tarihi hayatın içine daha fazla dâhil etmek hem toplumun tarihsel bilinç düzeyini artırmak hem de entelektüel hayata katkı sağlamak adına önemlidir. tarih.im’in de bu düşüncenin bir tezahürü olarak bu tarz içerikler oluşturduğu görülmektedir.

a. Sosyal Medya ve tarih.im

Yeni nesil uygulamaların çağı olan 21. yüzyılda, yukarıda da değinildiği gibi, bilginin üretilmesi ve paylaşımında yeni düşünce ve eylem tarzları hayata geçmektedir. Bunlar içinde günümüzde en dikkat çeken sosyal medyadır. En etkin yönlerinin başında insanlar arasındaki etkileşimi en üst noktaya taşıması gelmektedir.²⁴ Dolaşıma sokulan bir paylaşım çok hızlı bir şekilde yayılabilmekte, bu da herkesin bu alanda bir aktör haline gelmesini sağlayabilmektedir. Ayrıca, ücretsiz ve erişim kolaylığının olması da en büyük avantajları arasında yer almaktadır.²⁵ Etki gücünün ortaya konması bakımından kullanıcı sayılarına bakıldığında ise 2017 yılı itibarıyla dünya genelinde internet kullanıcı sayısı 3,77 milyar insan iken, bu kitlenin 2,80 milyarı etkili bir şekilde bir sosyal medya hesabını kullanmaktadır.²⁶ En fazla kullanıcıya ise, 2 milyar aşan sayısı ile Facebook’tur.²⁷ Fotoğraf-video paylaşım uygulaması Instagram ise 2017 yılı itibarıyla, 700 milyon kişi tarafından kullanılmaktadır.²⁸ Son olarak, etki gücü bir hayli fazla olan Twitter da 328 milyon kişi tarafından tercih edilmektedir.²⁹ Bu veriler de göstermektedir ki, internet tabanlı bir uygulamanın

²⁴ Z. Beril Akıncı Vural-Mikail Bat, “Yeni Bir İletişim Ortamı Olarak Sosyal Medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine Yönelik Bir Araştırma”, Journal of Yaşar University, 20(5), 2010, s. 3348.

²⁵ Yusuf Temrel, “Sosyal Medyanın Günümüzdeki Önemi”, <http://www.yazete.com/genckalemler/yusuf-temrel/sosyal-medyanin-gunumuzdeki-onemi/6717/>, **Yayına Erişim Tarihi:** 21.09.2017.

²⁶ <http://www.dijitalajanslar.com/internet-ve-sosyal-medya-kullanici-istatistikleri-2017/>**Yayına Erişim Tarihi:** 21.09.2017.

²⁷ <http://www.ahaber.com.tr/teknoloji/2017/06/28/facebook-kullanici-sayisi-2-milyari-geci>**Yayına Erişim Tarihi:** 21.09.2017.

²⁸ <http://www.ntv.com.tr/teknoloji/instagramin-kullanici-sayisi-belli-oldu,yXYHW5L5s0ys3k4FWhO99w>**Yayına Erişim Tarihi:** 21.09.2017.

²⁹ <http://www.yenisafak.com/twitter-kullanici-sayisi-aciklandi-iste-2017-twitter-kullanici-sayisi-h-2649446>**Yayına Erişim Tarihi:** 21.09.2017.

artık sosyal medya hesaba katılmadan başarılı olabilmesi düşük bir ihtimaldir. Etkin bir sosyal medya kullanımı ve yönetimi hedeflere ulaşılmasında ihmal edilmemesi gereken bir husustur.

Bu doğrultuda, tarih.im de web sitesinin yanı sıra Facebook, Instagram, Twitter ve Google Plus hesaplarını kullanmıştır. Girişimin en aktif kullandığı kanal Facebook olmuştur. Facebook sayfasını beğenen kişi sayısı yaklaşık 12 bindir ve çok büyük oranda organik kullanıcılardan oluşmaktadır. Burada ilginç olan nokta, paylaşımların durmasına rağmen beğenilerin devam etmesidir.³⁰ Fakat takipçi sayısı ile paylaşımları beğeni sayısı arasında bir doğru orantıdan bahsedilemez. Örneğin, “Günün Tarihi” konseptiyle paylaşılan fotoğrafların eriştiği kişi sayısı ortalama olarak 1000’in üzerinde olurken, beğeni sayısı 20-25 aralığında kalmaktadır. Videolar açısından ise, 100 izlenmenin altında olan paylaşımlar olmakla birlikte 1000 barajına yaklaşan veya onun biraz üstüne çıkanlar da bulunmaktadır. Bu istatistiğin ortaya çıkmasında en önemli etken Facebook reklamlarının çok az kullanılmasıdır. Bunda da, yine bu işe ayrılan bütçe etkilidir. Bunun dışında, kullanıcıların paylaşımlara yaptığı yorumlar veya hesap kullanıcılarına gönderdikleri mesajlar ile sosyal medyanın merkezinde olan “karşılıklı etkileşim” yönü imkânlar dâhilinde hayata geçirilmiştir. Netice itibarıyla, Facebook en aktif kullanılan sosyal medya hesabı olmasına karşın yeterli etki gücüne ulaşamamıştır. Ancak, takipçilerin tepkilerini ölçme noktasında klasik tarih etkileşiminin veya diğer bir ifade ile tarihin monolog şeklinde sunulmasına karşı farklı bir yaklaşım ortaya konmaya çalışılmıştır. Diğer yandan, tarih.im platformunun görsellerle zenginleştirdiği bu tür sıra dışı paylaşımlar tarih ile ilgilenen pek çok kişinin ve bu tür içerikler üreten pek çok grubun dikkatini çekmiş, kısa bir süre sonra benzer içerikler farklı gruplar tarafından da hızlı bir şekilde üretilip paylaşılmaya başlanmıştır. Bu da tarih.im’in kendi potansiyeli kapsamında sosyal medya tarih algısına yön vermeye başladığını göstermesi bakımından önemli bir detaydır.

Kısaca, diğer sosyal medya hesaplarından Instagram ve Twitter’a da bakılacak olursa, Instagram’da 5046 takipçiye sahip olan hesapta 285 paylaşım yapılmıştır. Paylaşımların tamamı fotoğraflardan oluşmaktadır. Beğeni sayıları Facebook’ta olduğu gibi takipçi sayısı ile ters orantılı olup en fazla 60 beğeni bandını zorladığı görülmektedir. Twitter’da ise, iki sosyal medya hesabının çok

³⁰ <https://www.facebook.com/tarihimsosyal/insights/?section=navLikes> Yayına Erişim Tarihi: 21.09.2017.

çok gerisinde kaldığı anlaşılmaktadır. 1523 takipçisi olan hesaptaki paylaşımlarının tamamına yakınında herhangi bir etkileşim olmadığı görülmektedir.

Sonuç olarak, tarih.im platformunun sosyal medya kanallarında başarılı bir tablo ortaya koymadığı aşikârdır. İşin merkezini internetin oluşturduğu bir platformun sosyal medyada bu derece zayıf kalması işin özü ile çelişmektedir. Bu da, bu hesapların yönetiminde yeterli profesyonelliğe sahip olunamadığı sonucunu ortaya koymaktadır. Bilinmektedir ki, günümüzde sadece internet üzerinden hizmet veren kuruluşlar değil, klasik anlamda iş üreten başarılı firmalar dahi sosyal medya hesaplarını çok aktif, etkili ve profesyonelce kullanmaktadırlar. Dolayısıyla, tarih.im çağın en önemli paylaşım araçlarını, imkânlar kısıtlı olmakla birlikte, iyi kullanamamıştır.

b. Başarı mı, Başarısızlık mı?

Günümüzde birçok alanda değişim daha hızlı olmaktadır. Teknolojinin girdiği her alanda yenilikler peşi sıra gelmektedir. 21. yüzyılda bu etkileşim bilgi paylaşımında da görülmektedir. Artık bilgiler daha hızlı bir şekilde çok geniş kitlelere servis edilebilmektedir. Ama her yeniliğin toplum tarafından benimsenmesi her zaman çabuk gerçekleşemeyebiliyor. Dolayısıyla, yeni bakış açılarıyla sunulan değişikliklerin algılanması zaman alabiliyor. Tarihte bunun birçok örneği mevcuttur. Örneğin, kimi isimlerce bilgisayarın veya radyonun bir geleceği görülemezken, otomobilin atın alternatifi olacağına ihtimal dahi verilmediği dönemler de olmuştur.³¹

2016 yılında verdiği bir röportajda, amaçlarının önce “sanal bir tarih kütüphanesi” ardından da zamanla tüm sosyal bilimler alanını içine alan bir indeks oluşturmak olduğunu ifade eden girişimin kurucularından Ali Balcı geleceğe dair hedeflerini şöyle ifade etmiştir:

“En çok istediğimiz şeylerden bir tanesi tarih.im’in gelecekte akademik, uluslararası bir veri tabanı haline gelmesi. İleride makaleler içinde ses kaydı, fotoğraf ve videoların da dipnot olarak kullanılabileceğini öngörüyoruz. Bu yenilik yaygınlaştığında tarih.im’in alt yapısını kullanarak mevcut videolarımızı İngilizceye çevrilmiş şekilde alt yazılı olarak hazırlayarak akademik veri tabanı yaratacağız.”³²

³¹ <https://onedio.com/haber/sok-eden-10-bilimsel-gaf-256440>Yayına Erişim Tarihi: 22.09.2017.

³² <http://www.izmiredair.com/bu-ekiple-tarih-im-izle-tanısacagiz/2901/>Yayına Erişim Tarihi: 22.09.2017.

Yeni Nesil Bir Öğrenme Aracı Olarak Çevrimiçi Tarih-Kültür Kütüphanesi Girişimi:
tarih.im

Balcı'nın ifade ettiği ve akademik anlayışta ciddi anlamda bir değişime işaret eden öngörüsü, özelde tarih biliminin genelde ise tüm bilim dallarının teknolojiyi yeni formatları ile akademik yapıya uyarlayacaklarını ve aslında bunun kaçınılmaz bir durum olduğunu göstermektedir. Çünkü bilimin üreticisi konumunda olan akademilerin bundan uzak kalmaları düşünülemez. Burada Türkiye'deki tarih camiasının birtakım yenilikleri kabul etmede geç refleks gösterdiği söylenebilir fakat yukarıda da ifade edildiği gibi, bazı yeniliklerin kabulü zaman alabilir ancak bir süre sonra benimsenme noktasına gelmektedir. Dolayısıyla, akademik tarih dünyasında da yeni perspektiflerin ortaya konması kaçınılmazdır. Hatta bu noktada, tarih.im ile eşzamanlı olarak Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) 2013 yılında "Akademik e-Ders Çağrısına" çıkarak, eğitimde yeni bir anlayışın benimsenmesinin yolunu açmıştır. Üniversitelere yönelik olan çağrıda, lisans derslerinin çağın gerektirdiği yeni tekniklerle, video temelli anlatılarak, yardımcı kaynak oluşturulmasının amaçlandığı açıklanmıştır.³³ Her iki girişimin de aynı tarihlerde ortaya çıkması, aynı boşluğun pek çok kurumun ve grubun dikkatini çektiğini göstermesi bakımından önemlidir.

tarih.im, Balcı'nın ifade ettiği düşüncelerle 2013 yılında, fikri temellerinin atılıp 2014 yılında bunların gerçeğe dönüşümüyle tamamen bir "girişimcilik" hareketi olarak doğmuştur. "Sosyal bilimcilerden girişimci çıkmaz" önyargısını kırmak düşüncesiyle başlanılan yolculukta, Türkiye'de birçok girişimcinin yaşadığı genel sorunlar bu genç tarihçilerin de karşısına çıkmıştır. Bu süreç içerisinde hem Türkiye'den hem de yurtdışından pek çok yatırımcı grup ile görüşmeler yapılmış, bu görüşmeler çerçevesinde tarih.im kendisini sürekli olarak yenilemiştir. En son gelinen noktada, Ege Üniversitesi Bilim-Teknoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi (EBİLTEM)'nde yapılan görüşmelerde BicAngelsInvestment yatırım gurubundan "gelir modellerinin geliştirilmesi durumunda değerlendirilebileceği" cevabı alınmıştır. Yine son yapılan görüşmelerden birisi olan TEB Girişim Evi yetkilileriyle yapılan toplantıda da "fikrin güzel olduğu ancak yazılımsal altyapısının geliştirilmesi ve mobil uygulama demosunun hazırlanması durumunda dikkate alınabileceği" ifade edilmiştir. Tüm bu sıkıntıların yanı sıra, tarih camiasının kendisinden de olumsuz yaklaşımlarla karşılaşmıştır. Akademik bilgiyi topluma anlayacağı

³³ <https://www.tubitak.gov.tr/tr/duyuru/5002-akademik-e-ders-cagrisi-acildi> **Yayına Erişim Tarihi:** 24.09.2017.

dilden ve ulaşabileceği bir kanaldan sunma gayreti içindeki tarih.im projesi bazı tarihçiler tarafından “boş işler” olarak nitelendirilmiş ve kötülenmiştir. Bir genelleme yapılması söz konusu olmamakla birlikte, temas edilen çevredeki bazı kesimlerin bu harekete bakışı, bir önyargı ve/veya yeniliğin kabulünün henüz tam kavranmadığı şeklinde değerlendirilebilir. Eğer istenildiği seviyeye gelebilseydi alanında güçlü bir örnek olarak pek çok alana da ilham verebilirdi. Zira burada bahsi geçen uluslararası veri tabanı organizasyonu, uzun vadede hem akademisyenler hem de böyle bir projede çalışmak isteyen tarih bölümü öğrencileri için yeni bir maddi olanak ve istihdam kaynağı olarak tasarlanmıştır. Dünyada benzeri oluşumlarda kullanılan bu tür gelir modelleri tarih.im için de kullanılabilir. Diğer yandan, uluslararası tarih camiasında da süreçleri yöneten, yeni çığır açabilen ve kendi bilim adamlarını dünyaya tanıtabilen son derece prestijli bir platform olma yolunda ilerlemesi düşünülmüştü.

Öncelikle girişimcilikte karşılaşılan genel sorunlara bakılacak olursa, her şeyden önce tarih alanında ve tarihçi bir ekip tarafından ortaya konmak istenen yeni anlayışa iş ve üniversite çevrelerince mesafeli yaklaşımıştır. Bu konuda, birçok kez görüşmelerin gerçekleştirildiği EBİLTEM tarafından girişim sadece sosyal bilim çerçevesine oturtulmaya çalışılarak, somut bir veri üretimi konusunda veya diğer bir ifade ile bir ürün çıktısı düşüncesiyle yaklaşıldığı için somut bir ilerleme sağlanmasında beklenen ilerleme kaydedilememiştir. Öte yandan iş dünyasının ise, meseleyi “anında” kâra dönüşen bir yönü olmadığı ve dolayısıyla “cazip bir yatırım aracı” olarak görmemesi girişimin akim kalmasında etkili olmuştur. tarih.im’in “dikey” bir girişim olduğu, bu yüzden sadece belli bir kesimin ilgi alanına girdiği düşüncesi maddi destek alınmasında en büyük engeli teşkil etmiştir. Oysaki verilen destekle orantılı olarak birçok alan ve konuda yapılacak çekimler ile internet kullanıcılarının “her şeyi” bulabilecekleri bir platforma dönüşüp internette bir “sosyal bilimler merkezi” olması hedeflenmiştir.

Karşılaşılan zorlukların ikinci kısmına gelindiğinde, karşımıza tarih camiası çıkmaktadır. Merkezinde tarihçi akademisyenlerin yer aldığı bir girişim olan tarih.im, tarihçilerin aktardıklarının kitap sayfalarından dijital platforma taşınıp “en sağlıklı, en hızlı ulaşılabilir” bilginin herkese ulaşabilmesi düşüncesi ile yola çıkmıştır. Özünde doğru ve akademik bilgi sunma gayesi olan bir girişim için destek sağlayıcı temel unsur işin profesyonelleridir. Fakat tarih.im bu konuda akademik tarih camiasının bir kesiminden istediği/beklediği desteği görememiştir. Bu kesimin temel yaklaşımı, böyle bir girişimin bir ihtiyaç

olmadığı şeklindedir. Yani bunun tarih alanına bir katkısının olmayacağı yönündedir. Hatta bu girişim kimi isimlerce “popüler” olarak nitelendirilerek, “akademik bilgiden taviz” olarak değerlendirilmiştir. Daha açık bir ifadeyle, akademik tarih ile popüler tarih diye bir ayrıma gidilerek, popüler olarak değerlendirilen yaklaşımın sansasyonel ve doğru olmayan bilgileri içerdiği iddia edilmiştir. Oysa tarih.im tam da bu amaçla, yani yanlış ve amacından saptırılmış bilginin yerine objektif bakış açısıyla sunulan bilimsel bilgiyi insanlara ulaştırmayı amaçlamıştır. Bilinmektedir ki, özellikle tarih ile ilgili konular bir “taraf” olarak ele alındığında, aidiyetler ön plana çıkmakta ve tarih herkesin söylemeye kendinde yetkinlik bulduğu bir alana dönüşmektedir. Pozitivist görüşe göre, tarihi bilgi, tarihçinin insan olmaktan kaynaklı duygularını dışarıda bırakarak sadece olgulara ve onun süzgecinden geçen genellemelere dayanmalıdır. Fakat diğer yandan, tarihin nesnelliği de tartışılan bir olgudur. Örneğin, Alman filozof Wilhelm Dilthey pozitivist düşünce ile tarihe yaklaşamayacağını, doğa bilimleri ile sosyal bilimlerin nesnellik anlayışlarının aynı olamayacağını çünkü tarihçinin işini yaparken insan olmasından kaynaklı yönlerinin etkili olduğunu ifade etmiştir.³⁴ Bununla birlikte, yaşadığı dönem ve toplumun etkilerinden kendini tamamen soyutlayamayan tarihçi, “zamanının önyargıları ile yoğrulmuştur.”³⁵

Tüm bu gerçekliklerle birlikte, tarih.im’in imkânları ölçüsünde alanında yetkin isimlerle görüşmeler gerçekleştirerek ilgili konuda uzman bakışını ön plana çıkardığı görülmektedir. Ele alınan konular tarihin alanına girdiği için bir konuda bilimsellik çerçevesinde kalınarak farklı isimlerin görüşlerinin yansıtılması muhakkak daha doyurucu olurdu. Çünkü tarihi bir konuda yorum farklarının olması bir hakikattir. Ama kendi ifadelerine göre, “tarih ilkelerinden ödün vermediklerini”³⁶ belirterek, bu konuda azami bir çaba içinde oldukları söylenebilir.

Bu ilkesel anlayışa rağmen tarih camiasında bir taraf olarak algılanma riski de her zaman söz konusu olabilirdi. Ancak, nasıl ki bir akademik derginin bir çizgisi varsa, tarih.im’in de, her ne kadar bir hakem kurulu olmasa da,

³⁴ Fatih Yazıcı, “*Tarihte Nesnellik ve Nedensellik*”, **Tarih İçin Metodoloji**, Editör: Ahmet Şimşek, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara 2015, ss. 14-15.

³⁵ Fatma Acun, “*Tarihte Objektiflik Tartışması*”, Muhafazakâr Düşünce, Yıl: 2, Sayı: 7, Kış 2006, s. 122.

³⁶ http://www.izmiredair.com/bu-ekiple-tarih-im-izle-tanısacagiz/2901/Yayına_Erişim_Tarihi:25.09.2017.

kendi içindeki otokontrol mekanizması ile bir duruş ortaya koymaya çalıştığı değerlendirilmesinde bulunulabilir. Fakat tüm bu yaklaşım tarzına rağmen istenilen noktaya gelinemediği de bir gerçektir.

Bu dış etkenlerin yanı sıra, ekibin kendinden kaynaklı eksikliklere de değinmek gerekmektedir. Çünkü bir girişimin istenilen noktaya gelememesinde sadece dış etkenlerden söz edilemez. Öncelikle, yukarıda da ifade edildiği gibi, sosyal medya hesaplarının kullanılmasında vasat bir tablo ortaya çıkmaktadır. Paylaşımların eriştiği kullanıcı sayısının sınırlı kalması bu girişimi akim bırakmıştır. Diğer yandan, videolarda çok fazla görsel malzemeye yer verilmemesi izleyicinin ilgisinin çekilmesinin önüne geçmiştir. Zira ekranda sürekli bir anlatıcının görünmesi ister istemez dikkatin dağılma ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Dolayısıyla, işin teknik kısmındaki eksiklikler istenilen noktaya gelinememesinde bir etken olarak görülebilir. Tüm video kayıt ve montaj işlerinin tamamının Murat Balcı üzerinde toplanması aşırı iş yükü dolayısıyla video paylaşımlarının bir noktadan sonra beklenen periyotları aşması; ekibin yazılım işleriyle ilgilenen Ezgi Eroğlu'nun süreci tek başına yürütmekte zorlanması; ekibin görsel malzeme üretmede biriktiği malzemeleri yetersizliklerden dolayı yeterince işleyememesi bunlardan yalnızca birkaçıdır. Diğer yandan, anlatıcıların akademisyen oluşundan kaynaklı kullandıkları dil genel izleyici kitlesinde tam olarak karşılık bulamamış olabilir. Doğal olarak bunun ölçümünü yapmak için daha fazla veriye ve geri dönüşe ihtiyaç vardır.

Sonuç olarak, genç tarihçiler tarafından akademik kaygılarla hayata geçirilen ve daha çok insana bilimsel tarih bakış açısı ile sunulan bilgiler aktarmayı amaçlayan tarih.im girişimi kendi imkânları içinde değerlendirildiğinde, bir başarı hikâyesi olarak görülebilir. Tamamen öz kaynaklardan oluşan yaklaşık 25-30.000 liralık bir bütçe ve 14 genç insanın³⁷ tamamen gönüllü olarak gece gündüz harcadığı emekle maddi gelir elde edilemeden iki yıl gibi bir süre verilen mücadele ve bu alanda özgün bir anlayış ortaya koyma fikri bu anlamıyla bir başarıdır. Öyle ki, üretilen içerik, bir makalenin veya diğer yazılı çıktılarının ulaşabileceği etki alanının çok daha ötesine geçmiş, 141 ülkeden milyonlarca insana ulaşmıştır. Bunun yanı sıra, karşılıklı etkileşim içerisinde kullanıcılardan yorum ve mesaj yoluyla dönüşler alınması akademik bilginin “karşı tarafta” nasıl algılandığının ölçülmesi ve

³⁷ Ali Balcı, Süleyman Aşık, Murat Balcı, Asuman Karabulut, Gökhan Kağnıcı, Ayşe Yıldırım, Batuhan Kiş, Ezgi Eroğlu, Osman Öztürk, Yasin Kalkan, İsmail Döver, Gamze Işık, Onur Kutlu Şentürk, Özge Elbirlik.

değerlendirilmesi açısından son derece büyük tecrübeler kazandırmıştır. Böylece, bilimin toplumu da muhatap alarak toplumu da kapsamı fikri anlam bulmuştur. tarih.im projesi, bu konudaki hassasiyetiyle akademik camianın akademik veriyi dil üslup ve bakış açısı olarak tekelleştirmesi ve yalnızca kendi içinde dolaşıma sunup “halkı bu veriyi anlamaya layık bulmayarak” dışlaması üzerinde şekillenen akademik izlenimi toplum nezdinde bir miktar da olsa kırabilmiştir. Böylelikle, kütüphanelere hapsedilmiş ve birkaç muhatabından başka kimsenin ulaşmadığı ya da ulaşamadığı pek çok akademik veri paylaşım bakımından modernize edilerek dolaşıma sokulmuştur. İstatistiklere göre, sosyal bilimlerdeki yayınlanan makalelerin sadece yüzde 18’inden alıntı yapılmakta ve alıntı yapılanların da yalnızca yüzde 20’si baştan sona okunmaktadır.³⁸ Dolayısıyla, tarih.im bu dar koridoru genişletme noktasında bir başarı göstermiştir. Tarihin teknoloji ile buluşturulması fikri yakın gelecekte çok daha fazla etki alanına sahip olacaktır.

SONUÇ

Her alanda gelişimin ve dönüşümün çok hızlı yaşandığı 21. yüzyılda bundan bilgi dünyası da etkilenmiştir/etkilenmektedir. Bu çağda bilginin daha hızlı ve daha fazla kişiye ulaştırılması önceliklerden birisidir. Bunun için kullanılan en etkin yol internettir. Fakat kimi zaman doğru bilginin paylaşılmadığı da bir gerçektir. Hatta yanlış veya “yalan” bilgilerle toplumlar çok rahat manipüle edilebilmektedir. Bu durumdan en çok etkilenen bilim dallarının başında ise tarih gelmektedir. Çünkü ideolojik yaklaşım kaygısı ve taraftar toplama, kitleleri bir arada tutma anlayışı yanlış bilginin çığ gibi büyümesinde ve zamanla ön yargıların esiri olunmasında son derece kritik bir öneme sahiptir.

tarih.im de tarihi bilginin akademik kaygılarla daha geniş kitlelere ulaştırılması amacıyla hayat geçirilmiş bir girişimcilik hareketidir. Akademik bir bakış açısına sahip olunması aynı zamanda profesyonel bir yaklaşım sergilenmek istendiğini de göstermektedir. Girişimin merkezinde doğru bilginin geniş kitlelerle paylaşılması ve bunun da makul sınırlar içinde yapılmaya çalışılması doğru bir tercih olarak görülmektedir. Yani soru-cevap formatı bir

³⁸ <http://www.intellectualltakeout.org/blog/why-professors-are-writing-crap-nobody-reads>;
<http://dusunbil.com/akademisyenler-kimsenin-okumadigi-makaleleri-neden-yaziyorlar/> **Yayına Erişim Tarihi:** 29.09.2017.

farklılık olarak ortada durmaktadır. Çünkü uzun süreli videolar izleyicinin ilgi ve motivasyonunu olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle, yaklaşım tarzı doğru olarak değerlendirilebilir. Fakat girişimin yatırımcı çevrelerden gereken ilgiyi görememesi, akademik camiadan ise alınan bir kısım destekle birlikte, ters tepkilerin de alınması girişimin daha ileri boyutlara taşınmasının önünde bir engel olmuştur. Ancak, sadece tarih bilimine değil sosyal bilimlere kattığı yeni yaklaşım tarzı ileride daha da geliştirilerek değerli bir çıktıya dönüşecektir. Zira yenilikler ilgili çevrelerce ilk anda tam olarak anlaşılmayabilir ve destek bulamayabilir ve önemi daha sonra anlaşılabilir. Hem dünya hem Türk tarihi bunun sayısız örneği ile doludur. tarih.im'in bu kategoride yer alıp almayacağını ise zaman gösterecektir.

BİBLİYOGRAFYA

Kitap ve Makaleler

ACUN, Fatma, “Tarihte Objektiflik Tartışması”, Muhafazakâr Düşünce, Yıl: 2, Sayı: 7, Kış 2006, ss. 109-125.

ÇAMBEL, Hasan Cemil, “Atatürk ve Tarih”, **Bellekten**, Cilt: 3, Sayı, 10, 2. Baskı, 1994, ss. 269-272.

DEMİRCİOĞLU, İsmail H., “Tarih Öğretimi, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı”, **Tarih Öğretimi, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı**, Editörler: İsmail H. Demircioğlu-İbrahim Turan, Pegem Akademi, 2. Baskı, Ankara 2014.

DİNÇ, Erkan, “Etkili Tarih Öğretimi”, **Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 29 (5), 2009, ss. 1427-1451.

GENÇ, Salih Zeki - ERYAMAN, M. Yunus, “Değişen Değerler ve Yeni Eğitim Paradigması”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, cilt.9, 2007, ss.89-102.

ORAL, Behçet- KENANOĞLU, Rıdvan, “Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Öğrenci Başarısına ve Bilgisayara Yönelik Tutumlarına Etkisi”, **Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 2, 2012, ss. 68-85.

ÖZBARAN, Salih, **Tarih, Tarihçi ve Toplum**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 2005.

ÖZTÜRK, İbrahim Hakkı, **Tarih Öğretiminde Bilgi ve İletişim Teknolojileri: Kuram ve Uygulama**, Kriter Yayınevi, İstanbul 2012.

Yeni Nesil Bir Öğrenme Aracı Olarak Çevrimiçi Tarih-Kültür Kütüphanesi Girişimi:
tarih.im

VURAL, Z. Beril Akıncı- BAT, Mikail, “Yeni Bir İletişim Ortamı Olarak Sosyal Medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine Yönelik Bir Araştırma”, **Journal of Yaşar University**, 20(5), 2010, ss. 3348-3382.

YAZICI, Fatih, “Tarihte Nesnellik ve Nedensellik”, **Tarih İçin Metodoloji**, Editör: Ahmet Şimşek, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara 2015.

İNTERNET ADRESLERİ

<http://www.ahaber.com.tr/teknoloji/2017/06/28/facebook-kullanici-sayisi-2-milyari-gecti>

<http://bayramzeren.blogspot.com.tr/2014/04/videonun-egitimdeki-yeri.html>

<https://www.biltektasarim.com/blog/google-in-en-buyuk-10-satin-almasi>

<https://www.cnnturk.com/teknoloji/youtube-kullanici-sayisini-acikladi>

<http://www.dijitalajanslar.com/internet-ve-sosyal-medya-kullanici-istatistikleri-2017/>

<http://dusunbil.com/akademisyenler-kimsenin-okumadigi-makaleleri-neden-yaziyorlar/>

<http://www.eba.gov.tr/hakkimizda>

<https://www.facebook.com/tarihimsosyal/insights/?section=navLikes>

https://www.google.com.tr/search?source=hp&q=harem&oq=harem&gs_l=psy-

<https://grup1fatihprojesi.wordpress.com/fatih-projesi-nedir>

<http://www.intellecualtakeout.org/blog/why-professors-are-writing-crap-nobody-reads>

<http://www.izmiredair.com/bu-ekiple-tarih-im-izle-tanisacagiz/2901/>

<http://www.ntv.com.tr/teknoloji/instagramin-kullanici-sayisi-belli-oldu,yXYHW5L5s0ys3k4FWWhO99w>

<https://onedio.com/haber/sok-eden-10-bilimsel-gaf-256440>

<http://sibelhos.com/youtube-istatistikleri-2016-infografik>

<https://www.tubitak.gov.tr/tr/duyuru/5002-akademik-e-ders-cagrisi-acildi>

<http://www.yazete.com/genc-kalemler/yusuf-temrel/sosyal-medyanin-gunumuzdeki-onemi/6717/>

<http://www.yenisafak.com/twitter-kullanici-sayisi-aciklandi-iste-2017-twitter-kullanici-sayisi-h-2649446>

<https://www.youtube.com/watch?v=WETQTx9gtSk&t=7s>

Süleyman Aşık

https://www.youtube.com/results?sp=CANQFA%253D%253D&search_query=tarih

ab.3...1019.1824.0.2901.0.0.0.0.0.0.0.0.0.0.0.0...0...1.1.64.psy-ab..0.0.0....0.ajlwQPeayzU

<https://www.youtube.com/user/TarihimTR/about>

<https://www.youtube.com/watch?v=RReSX3iyb4g>

<https://www.youtube.com/user/TarihimTR/videos?flow=grid&view=0&sort=p>

Yeni Nesil Bir Öğrenme Aracı Olarak Çevrimiçi Tarih-Kültür Kütüphanesi Girişimi:
tarih.im

EKLER

EK 1

tarih.im Logosu

EK 2

Coğrafya	İzlenme süresi (dakika) ↕ ↓	Görüntülenme ↕
Türkiye	516.417 (74%)	238.931 (76%)
Almanya	46.594 (6,7%)	17.625 (5,6%)
Azerbaycan	32.808 (4,7%)	22.022 (7,0%)
Bulgaristan	27.319 (3,9%)	7.884 (2,5%)
Hollanda	7.702 (1,1%)	2.991 (0,9%)
Birleşik Krallık	7.483 (1,1%)	2.379 (0,8%)
Fransa	6.483 (0,9%)	2.574 (0,8%)
Amerika Birleşik Devletleri	6.080 (0,9%)	2.380 (0,8%)
Rusya	5.616 (0,8%)	3.345 (1,1%)
Avusturya	5.103 (0,7%)	2.152 (0,7%)
Belçika	4.618 (0,7%)	1.704 (0,5%)
İsviçre	2.564 (0,4%)	1.029 (0,3%)
Kıbrıs	2.563 (0,4%)	1.017 (0,3%)
Bilinmeyen bölge ↕	2.498 (0,4%)	1.133 (0,4%)
İsveç	2.044 (0,3%)	778 (0,2%)
Danimarka	1.893 (0,3%)	570 (0,2%)
Yunanistan	1.668 (0,2%)	645 (0,2%)
Avustralya	1.305 (0,2%)	419 (0,1%)
Kanada	1.202 (0,2%)	452 (0,1%)

Ülkelere Göre İzlenme Süresi ve Görüntülenme Sayıları

EK 3

Video	↓ İzlenme süresi (dakika)	↓ Görüntülenme
Şah İsmail kimdir?	65.923 9,5%	46.153 15%
1989 Bulgaristan Zorunlu Göç	155.581 22%	40.955 13%
Şeyh Bedrettin kimdir?	92.239 13%	22.720 7,2%
Avarlar Türk müdür?	19.685 2,8%	10.757 3,4%
Ermeniler kimdir?	9.590 1,4%	9.783 3,1%
Şapka Kanunu ile ne hedeflenmiştir?	13.709 2,0%	9.750 3,1%
Türkiye Bosna halklarının birbirlerine b...	12.915 1,9%	9.396 3,0%
Tarihi İzmir Atatürk Lisesi Özel Röport...	18.365 2,6%	8.916 2,8%
Kafkasya'nın Türk asıllı halkları hangil...	21.016 3,0%	8.343 2,6%
Mustafa Kemal'in Çanakkale Savaşı'n...	22.477 3,2%	7.743 2,4%

Bazı Videoların İzlenme Süresi ve Görüntülenme Sayıları

EK 4

Cumhuriyet Bayramı Sokak Röportajı Video Görseli

Yeni Nesil Bir Öğrenme Aracı Olarak Çevrimiçi Tarih-Kültür Kütüphanesi Girişimi:
tarih.im

EK 5

Bir Sokak Röportajı Çekim Anı

EK 6

Günün Tarihi Görsel Örneği

Süleyman Aşık

EK 7

Yugoslavya'dan Göç Eden Ümmet Vardar Belgeselinden Bir Kare

EK 8

tarih.im Ekibinin Start-Up Etkinliđi